

Obraznava priimkov z izglasnim sklopm -ts

Izveleček

Prispevek je jezikovna študija primera, ki temelji na izbranih tujih moških priimkih. Nedoslednosti se pojavljajo pri tvorjenju svojine pri priimkih, ki se končajo na sklop -ts. Sklop se lahko obnaša kot sestav dveh glasov, ki ne preglašata o-ja, ali kot sklop z izgovorno vrednostjo c-ja. Tovrstni svojilni pridevniki se tako lahko končajo na -ev ali -ov. Napotila jezikovnih priročnikov se lahko razlikujejo, zato smo praktično preverili razlike med normo in dejansko rabo, kar smo prikazali s pomočjo raziskave, ki temelji na korpusnih podatkih.

1 Uvod

Namen študije je preveriti neimenovalniške oblike priimkov izbranega tipa in iz njega tvorjenih oblik za svojino. Prav tako je namen študije, da se podajo podatki o njihovih pojavitvah v rabi.

Tovrstna študija je pomembna za aplikacijo *SPiPP*, saj so v rabi pogoste dvojnice, ki so rezultat nejasnih ali odsotnih konkretnih napotil v veljavnih pravopisnih priročnikih. *Slovenski pravopis* za tovrstno problematiko ne ponuja veliko rešitev, edina relevantna informacija se navezuje na tvorjenje svojine za priimek *Smuts* v 957. členu. *Jezikovna svetovalnica* ponuja odgovore za priimke *Keats*, *Smuts* in *Yeats*.

S študijo smo preverjali pogostost dvojnic in pojavitve svojilnih pridevnikov v priimkih s končnico -ts v rabi.

Viri, ki so bili v študiji uporabljeni, so: *Slovenski pravopis* (2001), *e-Pravopis*, *Jezikovna svetovalnica*, *Gigafida 2.0*, *Nova beseda*, *KAS*, brskalnik *Google* in *Slovenski pravopis* (1962). Za teoretični del smo uporabili knjigo *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom* (2011).

2 Rezultati raziskave

Prvi priimek, ki smo ga obravnavali, je *Babits*. V korpusu *Gigafida 2.0* se v neimenovalniški obliki pojavi 2-krat. V korpusu *Nova beseda* se v neimenovalniški obliki pojavi 1-krat. Svojilnih pridevnikov ni moč najti.

Priimek *Barents* se v korpusu *Gigafida 2.0* v neimenovalniški obliki pojavi 22-krat. V korpusu *Nova beseda* in korpusu *KAS* najdemo zgolj imenovalniške zapise. Svojilni pridevnik

na *-ov* se v *Gigafidi 2.0* pojavi 387-krat. Največkrat gre za besedno zvezo *Barentsovo morje*. V korpusu *KAS* se pojavi 98-krat. Brskalnik *Google* najde svojilni pridevnik na spletni strani *Wikipedija*. Svojilni pridevnik na *-ev* najdemo zgolj 2-krat, in sicer v *Gigafidi 2.0*. Priimek najdemo tudi na spletni strani *Jezikovna svetovalnica*, vendar ne gre konkretno za vprašanje zapisovanja svojilnega pridevnika. Priimek je naveden zgolj kot primer zapisa z vezajem ali brez, in sicer v primeru *Barentsov evroarктиčni svet*. *Jezikovna svetovalnica* v tem primeru potrjuje zapis svojilnega pridevnika z *-ov*.

Priimek *Beets* se pojavi v neimenovalniški obliki zgolj 1-krat, in sicer v korpusu *KAS*. Drugod iskanje ni obrodilo sadov.

Priimek *Bouts* se v *Gigafidi 2.0* pojavi 7-krat v neimenovalniški obliki. V korpusu *KAS* se v neimenovalniški obliki ne pojavi, vseeno pa se pojavi 3-krat v imenovalniku. Za svojilne pridevnike ni zadetkov.

Priimek *Cats* se v neimenovalniški obliki ne pojavi v nobenem viru, razen v *Novi besedi*, in sicer 1-krat. Svojilni pridevnik na *-ov* se pojavi 1-krat, in sicer v korpusu *KAS*.

Priimek *Coutts* se v korpusu *Gigafida 2.0* v neimenovalniški obliki pojavi 189-krat. V *Novi besedi* se pojavi 112-krat. Svojilni pridevnik na *-ov* se v *Gigafidi 2.0* pojavi 31-krat, v *Novi besedi* 17-krat. Svojilni pridevnik na *-ev* se ne pojavi. Brskalnik *Google* najde 4 zadetke za svojilni pridevnik na *-ov*.

Priimek *Davidovits* se v neimenovalniški obliki v korpusu *Gigafida 2.0* pojavi 2-krat. Svojilni pridevnik na *-ev* se pojavi le 1-krat, in sicer v korpusu *Nova beseda*.

Priimek *Dibbets* se v korpusu *Gigafida 2.0* in *Nova beseda* pojavi 1-krat. V drugih virih ni zadetkov za neimenovalniške oblike ali svojilne pridevnike.

Priimek *Goeyvaerts* se v neimenovalniški obliki pojavi zgolj 1-krat, in sicer v korpusu *KAS*. Za svojilne pridevnike ni zadetkov.

Priimek *Keats* se v korpusu *Gigafida 2.0* v neimenovalniških oblikah pojavi 51-krat. V korpusu *Nova beseda* se pojavi 21-krat. V korpusu *KAS* pa je neimenovalniških oblik 13. Brskalnik *Google* najde 2 zapisa neimenovalniških oblik. Svojilni pridevnik s končnico *-ov* se v korpusu *Gigafida 2.0* pojavi 16-krat. V korpusu *KAS* se pojavi 5-krat. V *Novi besedi* najdemo 11 primerov z *-ov*. Brskalnik *Google* pa najde svojilni pridevnik 9-krat. Končnica *-ev* ni tako pogosta, saj je v *Gigafidi 2.0* ni moč najti, *KAS* ima tri zadetke, spletni brskalnik *Google* pa ponuja 8 zadetkov. Priimek se v *Jezikovni svetovalnici* pojavi kar 3-krat. V prvem

in drugem Helena Dobrovoljc (2015 in 2018) zapiše, da *Slovenski pravopis* (2001) dopušča obe možnosti zapisa svojilnega pridevnika, torej z *-ov* in *-ev*. V tretjem pa Helena Dobrovoljc (2019) navaja, da je boljše, če se svojilni pridevnik tvori s končnico *-ov*. Izgovorno *Slovenski pravopis* (2001) predvideva izgovor svojilnega pridevnika le z *-ev*.

Priimek *Kovats* se v korpusu *Gigafida 2.0* v neimenovalniški obliki pojavi 5-krat, v *Novi besedi* 6-krat. Za svojilni pridevnik na *-ev* je le en zadetek, in sicer v korpusu *Nova beseda*.

Priimek *Kuznets* se v neimenovalniški obliki v korpusu *Gigafida 2.0* pojavi 3-krat, v *Novi besedi* pa 1-krat. Svojilni pridevnik na *-ov* je moč najti v *Gigafidi 2.0*, in sicer 1-krat, in v *Novi besedi* 2-krat.

Priimek *Odets* se v neimenovalniški obliki v korpusu *Gigafida 2.0* pojavi 8-krat, v *Novi besedi* pa 3-krat. Svojilni pridevnik na *-ov* se v *Gigafidi 2.0* pojavi 1-krat, v *Novi besedi* pa 2-krat.

Priimek *Roberts* se v *Gigafidi 2.0* v neimenovalniških oblikah pojavi 880-krat. V korpusu *Nova beseda* se v neimenovalniški obliki pojavi 464-krat, v korpusu *KAS* pa 165-krat. Svojilni pridevnik na *-ov* se v *Gigafidi 2.0* pojavi 236-krat, v *Novi besedi* 48-krat in v korpusu *KAS* 7-krat, spletni brskalnik *Google* ponuja 4 zadetke.

Priimek *Roelants* se v neimenovalniški obliki v *Gigafidi 2.0* pojavi 10-krat, v *Novi besedi* 1-krat in v korpusu *KAS* 2-krat. *Roelants* se kot svojilni pridevnik na *-ov* pojavi v *Novi besedi*, in sicer 1-krat.

Priimek *Smuts* je neposredno omenjen v *Slovenskem pravopisu* (2001) v členu 957. Pravilo pravi, da če se podstava končuje na *ts*, pišemo samo *-ov*. Nato je podan priimek v imenovalniku in svojilni pridevnik tega priimka: *Smuts* – *Smutsov*. Priimek se v neimenovalniških oblikah v korpusu *Gigafida 2.0* pojavi 3-krat, na spletnem brskalniku *Google* se pojavi 1-krat, v korpusu *KAS* pa 20-krat. Svojilni pridevnik na *-ov* se na brskalniku *Google* pojavi 19-krat, v korpusu *KAS* pa 6-krat. Priimek najdemo tudi v *Jezikovni svetovalnici*, kjer Helena Dobrovoljc (2018) jasno zapiše, da je možna tvorba svojilnega pridevnika le s končnico *-ov*, saj se sklicuje na *Slovenski pravopis* (2001), in sicer na člen 957.

Priimek *Suits* se pojavi zgolj 1-krat v korpusu *KAS*, svojilni pridevnik na *-ov* se prav tako pojavi le v korpusu *KAS*, in sicer 6-krat.

Priimek *Waits* se v korpusu *Gigafida 2.0* pojavi 275-krat, v *Novi besedi* se pojavi 53-krat, v korpusu *KAS* pa 2-krat. Svojljni pridevnik na *-ov* se v *Gigafidi 2.0* pojavi 21-krat, v *Novi besedi* 5-krat, na spletnem brskalniku *Google* 7-krat in v korpusu *KAS* 1-krat.

Priimek *Watts* se v neimenovalniških oblikah v korpusu *Gigafida 2.0* pojavi 253-krat, v *Novi besedi* 94-krat in v korpusu *KAS* 73-krat. Svojljni pridevnik na *-ov* se v *Gigafidi* pojavi 27-krat, v *Novi besedi* 38-krat, v korpusu *KAS* 20-krat in na spletnem brskalniku *Google* 1-krat.

Priimek *Yeats* se v korpusu *Gigafida 2.0* pojavi 144-krat, v *Novi besedi* 33-krat, na spletnem brskalniku *Google* 12-krat in v korpusu *KAS* 9-krat. Svojljni pridevnik na *-ov* se v *Gigafidi 2.0* pojavi 9-krat, v *Novi besedi* 6-krat, v korpusu *KAS* 8-krat in na spletnem brskalniku *Google* 23-krat. Svojljni pridevnik *Yeatsov* se pojavi tudi v *Slovenskem pravopisu* (1962), in sicer nakazuje, da je svojljni pridevnik možno tvoriti zgolj s končnico *-ov*. Svojljni pridevnik na *-ev* se pojavi le 1-krat, in sicer v korpusu *KAS*. Priimek se pojavi tudi v treh obravnavah v *Jezikovni svetovalnici*. V prvi obravnavi Helena Dobrovoljc (2015) zapiše, da priimek *Yeats* lahko obravnavamo po istem vzorcu kot *Keats*. V drugi obravnavi gre za isto problematiko kot pri prvem vprašanju. Tudi tukaj Helena Dobrovoljc (2018) zapiše, da lahko *Yeats* povezujemo s končnico *-ov*. V tretji obravnavi daje Helena Dobrovoljc (2019) prednost končnici *-ov*, vseeno pa je prvič, da se omenja tudi možnost s končnico *-ev*.

3 Sklep

V analizi smo uporabili 6 priimkov iz aplikacije *SPiPP 1* in 2, 11 priimkov smo uporabili iz *Velikega splošnega leksikona*, 3 priimke pa smo izbrali glede na ustreznost končnice. Priimki, ki se končajo na *-ts*, so v aplikaciji *SPiPP* razvrščeni v tipa 1a in 2a. V sklopu tipa 1a gre za priimke, pri katerih se osnova konča na soglasnik, ki ni *j, c, č, ž, š, dž*, končnica pa je *-a, -o, -o*. Tip 2a pa zajema priimke, pri katerih se osnova konča na pisni ali izgovorni soglasnik, ki je *j, c, č, ž, š, dž*, končnica pa je *-a, -o, -o*.

Priimek z največ pojavitvami z zapisom svojljnega pridevnika na *-ov* je priimek *Barents* (več kot 480 pojavitev). V virih smo našli le dva priimka, ki se v rabi lahko končata z obrazilom *-ev*, in sicer *Keats* in *Yeats*. Če primerjamo, katera raba je pogostejša v teh dveh primerih, pri obeh prevladuje končnica *-ov*.

V knjigi *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom* (2011) sta v poglavju Svojljni pridevnik iz moških imen na *-ts* izpostavljena priimka *Keats* in *Yeats*. Oba priimka

imata izglasni izgovorjeni *c*; pridevniški obliki pa sta bili tvorjeni z obema obraziloma (-*ov* in -*ev*). Leta 2003 so v popravljene izdaji *Slovenskega pravopisa* priimek *Yeats* normirali po zgledu *Smuts*, torej *Yeatsov*. Kljub temu tovrsten popravek ni bil sprejet tudi pri priimku *Keats*, saj ga je še vedno možno tvoriti z -*ov* ali -*ev*.

4 Literatura

Helena DOBROVOLJC, Nataša JAKOP, 2011: *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom*. Ljubljana: Založba ZRC.

Jože TOPORIŠIČ, Martin AHLIN, 2001: *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Založba ZRC.

5 Viri

Ivan BELE idr., 2006: *Veliki splošni leksikon: priročna izdaja v dvajsetih knjigah*. Ur. Aleš Pogačnik. Ljubljana: DZS.

Korpus Gigafida 2.0, 2019. <https://viri.cjvt.si/gigafida/>. Datum dostopa: 2. 6. 2020.

Korpus Nova beseda, 2011. http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda3.html. Datum dostopa: 2. 6. 2020.

Korpus KAS, 2018. https://www.clarin.si/noske/all.cgi/corp_info?corpname=kas. Datum dostopa: 2. 6. 2020.

Helena DOBROVOLJC, 2015: Svojljni pridevnik, izpeljan iz imena na končni govorjeni [c]. *Jezikovna svetovalnica*, <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/1115/svojljni-pridevnik-izpeljan-iz-imena-na-kon%C4%8Dni-govorjeni-c>. Datum dostopa: 5. 6. 2020.

Helena DOBROVOLJC, Tina LENGAR VEROVNIK, 2018: Pregibanje imen dveh avstrijskih politikov: »Kurz« in »Van der Bellen«. *Jezikovna svetovalnica*, <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/2604/pregibanje-imen-dveh-avstrijskih-politikov-kurz-in-van-der-bellen>. Datum dostopa: 5. 6. 2020.

Helena DOBROVOLJC, 2019: Samostalnik »mačo« – orodnik in svojljni pridevnik. *Jezikovna svetovalnica*, <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/3659/samostalnik-ma%C4%8Do-rodnik-in-svojljni-pridevnik>. Datum dostopa: 5. 6. 2020.

Slovenski pravopis, 2001. [spletna izdaja]. <https://fran.si/134/slovenski-pravopis>. Datum dostopa: 6. 6. 2020.

SPiPP – svojilni pridevniki iz prevzetih priimkov; spletna aplikacija za pomoč uporabnikom pri izražanju svojine za prevzete moške priimke, 2019. <http://spipp.ff.um.si/>. Datum dostopa: 6. 6. 2020.

Priloga

* S črno barvo so zapisani priimki, ki smo jih našli v aplikaciji *SPiPP*, sivo tisti, ki smo jih dodatno poiskali v *Velikem splošnem leksikonu* in z oranžno taki, ki smo jih v različnih virih našli dodatno.

Preglednica neimenovalniških sklonskih oblik in svojilnih pridevnikov s številom pojavitev

Priimek	SP 2001	e-Pravopis	jezik. svet.	Gigafida neim.	Gigafida -ov	Gigafida -ev	Nova beseda neim.	Nova beseda -ov	Nova beseda -ev	KAS neim.	KAS -ov	KAS -ev	Google neim.	Google -ov	Google -ev	SP 1962
Babits*	/	/	/	2	/	/	1	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Barents	/	/	1	22	387	2	/	152	/	/	98	/	/	1	/	/
Beets	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1	/	/	/	/	/	/
Bouts	/	/	/	7	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Cats	/	/	/	/	/	/	1	/	/	/	1	/	/	/	/	/
Coutts	/	/	/	189	31	/	112	17	/	/	/	/	/	4	/	/
Davidovits	/	/	/	2	/	/	/	/	1	/	/	/	/	/	/	/
Dibbets	/	/	/	1	/	/	1	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Goeyvaerts	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1	/	/	/	/	/	/
Keats	/	/	3	51	16	/	21	11	/	13	5	3	2	9	8	/
Kovats	/	/	/	5	/	/	6	/	1	/	/	/	/	/	/	/
Kuznets	/	/	/	3	1	/	1	3	/	10	/	/	1	1	/	/
Odets	/	/	/	8	1	/	/	3	2	165	93	/	/	4	/	/
Roberts	/	/	/	880	236	/	464	48	/	/	/	/	/	/	/	/
Roelants	/	/	/	10	/	/	1	1	/	2	/	/	/	/	/	/
Smuts	1	/	1	3	/	/	/	/	/	20	6	/	1	19	/	/
Suits	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1	6	1	/	/	/	/
Waits	/	/	/	275	21	/	53	5	/	2	1	/	/	7	/	/
Watts	/	/	/	253	27	/	94	38	/	73	20	/	/	1	/	/
Yeats	/	/	3	144	9	/	33	6	/	9	8	/	12	23	/	1

